

УДК:37.013.74:378.091

Л. В. Фірсова, кандидат філософських наук, професор
Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка
м. Харків, Україна

ОСВІТНІЙ МОДУС ФІЛОСОФІЇ В СУЧАСНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

Філософія в системі сучасної вищої освіти переживає важкі часи, ризикуючи перетворитися із обов'язкового предмета в факультативний курс. Закономірно, що ця ситуація визиває занепокоєння в українському філософсько-педагогічному співтоваристві. Попробуємо розібратися чи потрібно зберегти філософський загальноосвітній курс та яким він повинен бути в університеті.

Місія університету протягом всього свого існування це – пошук істини за допомогою науки. Роль та функції університетської філософії змінюються в залежності від історичної епохи. В середньовічних університетах філософія виконувала преподавничу функцію, залучаючи студентів до «книжкової мудрості» і тим самим визначаючи стиль мислення та методологію подальшої освіти. Сучасні університети базуються на ідеї культури та ідеї раціональності. Їх мета співпадає з метою філософії: дослідження як пошук істини.

Нема сумніву в тому, що освітній модус філософії повинен бути збережений та розроблений із врахуванням нових векторів сучасності. По-перше, це світоглядна орієнтація, яка досягається шляхом створення цілісної та, по можливості, несуперечливої картини буття, світу та людини в ньому. Філософія – це спосіб розуміння. Задача вузівського викладача полягає не стільки у викладенні предмету філософського знання, а в тим, щоб допомогти студенту розуміти сучасний світ та самого себе в цьому світі. По-друге, унікальність філософського курсу полягає в тому, що він виконує роль інтегратора дисциплін професійної та спеціальної підготовки. І. Кант говорив, що філософія служить дисципліною для визначення рамок пізнання, як системна організація мислення, та застерігає від помилок.

По- третє, сьогодні люди шукають відповіді на екзистенціальні питання, проблеми сенсу життя. Для цього потрібно знати та розуміти основні філософські сюжети, які багаторазово втілені в культурі. Споконвіку філософія вирішувала такі питання, які для мислячої людини зберігають актуальність протягом усього життя, та формулювала варіанти відповідей на них. Викладання філософії повинно бути зорієнтовано на аксіологічну проблематику: цінності культури, сенс людського життя. Викладач повинен спонукати своїх учнів до вибору своєї життєвої позиції. Філософія – це самосвідомість культури та одне із найбільших культурних досягнень. Сучасна філософська освіта повинна базуватися на кроскультурному аналізі.

Потрібно виходити на глобальну проблематику, яка потребує певного рівня міждисциплінарних знань. Університет, по визначенню, відрізняється від інших учбових закладів, заявкою на універсальність(повноту, цілісність) знань. Саме філософія фундаментує та об'єднує усі напрямки професійної підготовки. Ще за часів античності, в філософії вбачали мистецтво бути мудрим. Мудрість полягає в мистецтві бачити таємну сутність, яка не лежить на поверхні. При цьому, філософія, що зближує її з наукою та чим вона відрізняється від літератури,

музики, права, релігії, навчає виявляти сутність речей раціональним способом, тобто через рефлексію та роздуми. В сьогоденні, ми часто-густо попадаємо в нестандартні ситуації, стикаючись з новими проблемами, які можна вирішити лише осмислюючи цю ситуацію. Тому, саме сьогодні філософія як мистецтво мислити набуває особливої актуальності. Окрім базового курсу філософії, необхідно розробляти спеціальні курси, пов'язані з професією; філософія бізнесу, філософія науки, філософська антропологія, філософія природи, філософія техніки та ін. Це курси для студентів на рівні магістратури, так як вони вже володіють основними філософськими категоріями та інструментарієм. Філософія - це не готове знання, а пошук істини. Тому критерій освоєння філософії як навчального предмету є вміння думати самостійно. Зрозуміло, це думання, мислення повинно бути культурним і грамотним. Грамотність має на увазі знання хоча б елементарних речей в області філософії - основних проблем, термінів, ідейних течій.

Високі технології і наукові досягнення зробили знання занадто доступним, тому в сучасності затребуваною виявляється не стільки нова інформація, як уміння орієнтуватися в наявній. Філософія дає можливість студентам отримати необхідні системи знань сучасного рівня розвитку світової філософії та оволодіти умінням застосовувати філософські знання в безпосередній практичній та науковій діяльності,

Філософія не тільки формує критичне мислення, але і допомагає виробити свою життєву позицію, на яку можна спиратися роками, дає вміння вибирати оптимальний спосіб дій в складній ситуації, де немає єдиного вірного рішення

УДК 101.2

Черненко В.О. кандидат філософських наук, доцент
Харківський національний університет мистецтв
ім. І.П. Котляревського

ПАРАДОКС ФІЛОСОФСЬКОГО ДИСКУРСУ: ЖИТТЄВА СТРАТЕГІЯ

Філософія - це стан нерозв'язного парадоксу (вірніше, серії парадоксів), один з них відомий під назвою «множина усіх можливих множин» (або в інтерпретації Б. Рассела «Сільський циркульник»). Будучи єдиною «наукою про Все-на-Світі», вона за необхідністю має бути і наукою про саму себе, як частину цього «Всього» - і в цьому її основна проблема: постійне прояснення власної специфіки запитань, методології, кола досліджень (яке то розширюється буквально до «нескінченності», то звужується до, всього лише, «мовної хвороби»). Обертаючись у власному герменевтичному колі, філософія, пізнаючи Все, прояснює саму себе, пізнаючи себе - прагне досягнути Все.

З одного боку - філософія тотальна, але з іншого - особистісно-індивідуальна (як тільки та чи інша філософська доктрина опановує масами, то відразу ж стає ідеологією). Це перший парадокс.

Парадокс другий. Він полягає в етимології самого слова філософія (philos + sophia - з гр. любов до мудрості). Що можна розшифрувати як тягу за недосяжним, вірніше, намагання утримувати одночасно і стан відкритої незавершеності, неповноти (любви) і якоїсь цілісності (мудрості); поєднати